

Evacués uit Swalmen en omgeving in Boijl in de 2e Wereldoorlog. (2)

In deel 1 (zie dorpskrant december 2022 of onze site www.dorpsarchiefBoijl.nl 'Blik op Boijl') vindt u meer algemene informatie over de vlucht van de evacués en hun komst naar het noorden van ons land. Hier wil ik vooral wat meer in gaan op de evacués en hun verblijf bij de ongeveer 50 gezinnen in Boijl. Van twee families kreeg ik veel materiaal. Het kostte me een reisje naar Swalmen waar ik gastvrij ontvangen werd door de drie nog in leven zijnde kinderen van de familie Hendriks. Ook in IJsselmuiden kreeg ik veel informatie van Lamkje Bijstra-Mulder, dochter van Lammert en Anna Mulder, destijds Rijsberkamperweg 11 in Boijl en mevr. Tinnemans-Beursgens uit Roermond, tantezegster van de 101-jarige Adriana de Bock.

Links Lies Hendriks-Muiter en rechts haar echtgenoot Chris Hendriks met in het midden de drie van de nog in leven zijnde kinderen Mariet, Els en Anton

Mariet vertelde dat zij tijdens de treinreis van Swalmen naar Friesland over de kinderwagen, waarin broer Arthur lag, moest leunen om hem te beschermen. Zij meende dat zij met haar ouders, Chris en Lies Hendriks, aan de Boschoordweg 3 bij fam. G. (Gerrit) de Boer verbleef. Heintje Bijkerk, toen nog wonende bij haar ouders fam. S. (Sieger) Bijkerk aan de Boschoordweg 12, is er bijna zeker van dat Mariet bij de fam. H. (Heine) de Boer aan de Boijlerweg 77 woonde. De bij de familie Bijkerk verblijvende fam. Hendriks-Geraedts was een broer en schoonzus van de ouders van Mariet, Els en Anton. Els woonde bij de fam. IJ. (IJsbrand) Nijholt aan de Kerkweg 12. Anton bleef in Boijl bij zijn ouders. De broertjes Wiel en Sjaak Hendriks vonden onderdak bij de grootouders van schrijver dezes, de fam. W. (Willem) Posthumus aan de Boijlerweg 30. In oude paperassen kwam ik nog een kaartje tegen dat Wiel aan mijn ouders stuurde ter gelegenheid van hun 25-jarig huwelijk.

Toen ondergetekende een jaar of 5, 6 was (1954/1955) logeerde ik met mijn ouders een weekje in Swalmen bij Wiel Hendriks en z'n echtgenote. Wiel was touringcarchauffeur. Wij mochten mee met het jaarlijkse reisje van de schoonmaaksters van de R.K.-kerk in Swalmen. Meneer Pastoor in 'werkkleding', een grote lange man, die veel indruk op mij maakte (in Boijl zag je in mijn jeugd jaren immers nooit mannen in een pij). Eerst naar een bedevaartplaats waar de dames al prevelend het terrein op liepen, een kaarsje brandden en enig water uit een fonteintje tot zich namen. Sommigen huilden. Ik begreep er niets van. De volgende dag was de uitvaart van de (oud-)directeur van de plaatselijke ijzergieterij, één van de notabelen uit Swalmen. Een lange stoet mensen waarin o.a. de bisschop van Roermond (voor mij Sinterklaas gezien z'n kledij) meeliep. We woonden nog een klein deel van de kerkdienst mee. Indrukwekkend!

Mariet wist zich te herinneren dat ze in Zorgvlied ter kerke gingen. Tegenover de kerk woonde melkboer Theo van Opzeeland. Daar haalde men soms melk. Een broer van Theo, Valentijn, is later gehuwd met een nicht van Mariet. Mariet herinnert zich ook nog kruidenier Van der Walle (later De Vrij) Boijlerweg 91.

De fam. De Boer van de Boschoordweg en hun ongehuwde dochters Johanna en Lammie hebben tot hun overlijden, enige jaren geleden, contact gehouden met de familie Hendriks. Heintje Bijkerk heeft

nu nog regelmatig contact met Mariet Hendriks.

De familie De Bock e.a. zijn eerst te voet van Roermond naar Swalmen gegaan. De bagage werd vervoerd door kolenboer Chris Giesberts. Na een overnachting op de zolder van een boerderij ging men te voet de grens over naar Duitsland. Vervolgens per goederentrein in gesloten wagons richting het noorden. Bij Oldenzaal kwam men weer ons land binnen. Eén keer was er een sanitaire stop waarbij men op een rij langs het spoor zat. Ze werden onderweg ook nog een keer beschoten waarbij een vrouw, echtgenote van de directeur van een krant, om het leven kwam. Een andere trein werd ook onder vuur genomen en daarbij kwamen meer inzittenden om het leven. In Wolvega stapten ze uiteindelijk uit de trein. Daar werden ze naar een grote zaal gebracht en ontluisd. Daarna gingen ze naar Boijl. De overbuurvrouw van de familie De Bock, mevr. Simons-Eggels kwam bij de fam. G. (Geert) Hoogeveen aan de Boekelterweg. Mia Collard vond onderdak bij juffrouw De Jong aan de Boijlerweg. Wies Collard-de Bock en Annie Collard gingen naar een boerderij en zijn later nog weer verhuisd naar een andere boerderij, waarschijnlijk de fam. Wierda aan de Doldersumsestraat. Toon en Anna de Bock-Linssen kregen onderdak bij de fam. Van Zanden aan de Rijsberkamperweg. Dochter Grietje Veldmeijer-van Zanden in Boijl heeft nog sporadisch contact met de familie.

Gewestelijk Evacuatiebureau „De Drie Noordelijke Provinciën”
VERLENDE OOSTERSTRAAT 8 — TELEFOON 2354-2636 — GRONINGEN

VLUCHTELINGEN - VERKLARING

De Burgemeester van de gemeente WESTSTELLINGWERF verklaart hierbij dat
A. de Bock geb. *31 Aug. '92* laatst gewoond te
Roermond adres *Van Reijmersdal 69 No. P.B. 879*

afkomstig is uit het getesteerde gebied en in het vluchtelingen-register van de gemeente is opgenomen als:
OORLOGSGEWELDVLUCHTELING

(Invullen: Oorlogsgeweldvluchteling/ Evacuee)

Datum van afgifte: *9 Feb 45*

Gemeentestempel: Handtekening: *Vd Burg. de Adm v h v*

*Antonius en Johanna de Bock met kinderen
Jaan, Mia en Jo..*

Gewestelijk Evacuatiebureau „De Drie Noordelijke Provinciën”
VERLENDE OOSTERSTRAAT 8 — TELEFOON 2354-2636 — GRONINGEN

VLUCHTELINGEN - VERKLARING

De Burgemeester van de gemeente WESTSTELLINGWERF verklaart hierbij dat
J. de Bock-Linssen geb. *19 Dec 94* laatst gewoond te
Roermond adres *Van Reijmersdal 69 No. P.B. 7499*

afkomstig is uit het getesteerde gebied en in het vluchtelingen-register van de gemeente is opgenomen als:
OORLOGSGEWELDVLUCHTELING

(Invullen: Oorlogsgeweldvluchteling/ Evacuee)

Datum van afgifte: *9 Feb 45*

Gemeentestempel: Handtekening: *Vd Burg. de Adm v h v*

*Vluchtelingen-verklaringen van de 'oorlogsvluchtelingen'
Johanna Maria Hubertina de Bock-Linssen en haar echtgenoot
Antonius Hubertus de Bock.
Afgegeven op 9 februari 1945 door de Gemeente Weststellingwerf.
We mogen dus aannemen dat zij rond die datum in Boijl
arriveerden.*

Adriana (Sjaan) de Bock

Op 16 oktober 2022 werd mevr. De Bock 101 jaar!! Op sommige vragen die ik via haar tantezegster mevr. Tinnemans-Beursgens aan haar stelde antwoordde ze met: "Ja, dat hadden ze een paar jaar eerder moeten vragen hoor. Dan had ik het nog wel geweten hoor." Met haar zus Mia woonde ze bij de

familie L. (Lammert) Mulder aan de Rijsberkamperweg 11. Hun ouders verbleven in dezelfde straat bij de fam. J. (Jacobus) van Zanden, nr. 14.

Ter gelegenheid van het zilveren huwelijksfeest van de familie De Bock schonken de families Van Zanden en Mulder een door de Boijliger timmerman J. (Jannes) Prakken gemaakte paraplubak met daarop de tekst: 'Aan de familie De Bock bij hun zilveren feest. Fam. van Zanden en Mulder. Limburg '40 – Friesland '45. Deze bange tijd tot vriendschap geleid.'

De paraplubak

Een bijzonder verhaal over evacu e Martha. Zij was van Russische afkomst en werd door haar vriend Jan Beek bevrijd uit een aan de Duits-Nederlands grens gelegen kamp. Martha sprak geen woord Nederlands, maar was ook bang haar Russische nationaliteit bekend te maken. Ze gedroeg zich in Boijl als een doof meisje en sprak met niemand. Ze verbleven bij de fam. J. (Jan) Mulder, Rijsberkamperweg 16. Jan en Martha zijn later getrouwd.

Ook hoorde ik dat een evacu e via het Rode Kruis de verblijfplaats van haar vader wilde achterhalen. Dat mocht van het gastgezin. Ze moest wel zelf de inkt betalen om de brief te schrijven. Tsj  ook dergelijke zaken kwamen voor. Zo was er ook een referent die zei dat men de verstandhouding met de bij hen verblijvende Swalmenaren niet zo leuk vond. "Ze bemoeiden zich overal mee en wisten alles beter", aldus de referent.

Toen de bevrijding een feit was moest dat uiteraard gevierd worden. Een feest dat aan de Rijsberkamperweg georganiseerd werd op de zolder bij de fam. L. (Luitzen) Mulder op nummer 9. De zwager van D. (Douwe) de Vries en Cornelia (Kee) de Vries-de Wit, Harm de Wit en Sjirp Jissink speelden accordeon. Echter even later gooide dorpsagent J. Finke roet in het eten. Ze moesten onmiddellijk stoppen. Na diens vertrek werd het feest 'stiekem' vervolgd bij de fam. D, de Vries, maar ook daar verscheen 'bromsnor' Vinke weer op het toneel en was het einde verhaal.

Heintje Bijkerk vertelde me dat de evacu es vanuit Noordwolde terugreisden naar Limburg. Dat vervoer ging nogal moeizaam. Zo keerde haar vader eerst nog weer terug met de Limburgers omdat er geen bus was. Later op de dag kon hij ze alsnog weer met paard en wagen naar Noordwolde brengen.

Tot slot een mooi gedicht gemaakt door de familie De Bock in 1976 ter gelegenheid van het 50-jarig huwelijksfeest van Lammert en Anne Mulder, de familie waar zij als evacu es in Boijl hadden verbleven.

Kroniek van een evacuatie.

Ik wil u dan vertellen gaan hoe we uit Roermond zijn weggegaan: Toen de oorlog bijna op het einde liep en de vrede lag al in 't verschiep, moesten we -het was bar en boos- 't huis uit; we waren radeloos!! Te voet ging 't op Swalmen aan. Waar we geslapen hebben, om daarna verder te gaan. Alleen was ons gezelschap uitgebreid met 'n geitenpoot, die door mam in de volgende pleisterplaats werd gaargekookt. Ondertussen waren we in Duitsland aangekomen en vonden daar op een hooizolder een onderkomen. We trokken weer verder met de bouillon van de geit en kwamen tegen de avond terecht in een trein.

We wisten niet waar we heen zouden gaan. Achter ons einddoel zagen we een groot vraagteken staan. Drie dagen en twee nachten zaten we in die veewagon en probeerden we de tijd te doden zo goed als het kon. Plotseling werd de trein beschoten waarbij verschillende mensen zijn omgekomen. Via Oldenzaal kwamen we weer in Nederland aan. Heerlijk om weer op eigen bodem te staan. Door vreemde mensen werden we meegenomen naar hun huis. En na een lekker etentje weer in de trein. Voorlopig einddoel was Heerenveen waar we een week zijn gebleven. En toen op een wagen, of eigenlijk een kar, vertrokken we naar Rijsberkamp (*buurtschap in Boijl). Daar werden we zeer vriendelijk ontvangen door de familie Mulder: Vader, moeder en hun dochters Johanna en Lamkje. Oom Andries hoorde er ook nog bij en een onderduiken en toen ook nog wij!! Terwijl na enkele dagen ook nog een correspondentie-vriendinnetje op kwam dagen. Opeens was uw huishouden flink uitgebreid wat heel veel wilde zeggen in die tijd, want al die mensen moesten een plaatsje hebben en werden gevoed. Maar 't ging en ook nog buitengewoon goed.

En waren de eetgewoonten soms anders dan bij ons: Mia en ik groeiden elke dag een ons!! Elke week gingen we weer op de bascule staan en gaf het gewicht alweer wat hoger aan. En hadden we een keer heimwee naar 'vlaai' dan ook geen nood, daar deed tante Anne wat aan. Alleen was 't geen vlaai' wat op tafel kwam, maar dunne pudding en 'vla' was de naam. En dan die soep, die 'suppe' (karnemelk) bleek te zijn. Maar 't smaakte allemaal even fijn. En niet alleen wij waren welkom in dit gastvrije huis, maar ook tante Wies (Collard-de Bock) en de kinderen (Mia en Annie) en natuurlijk Pap en Mam. En Annie en Neske (Simons) en tante Bet. Och iedereen werd er met open armen ontvangen en gelaafd. En toen onze Mia op 17 maart verjaarde, was er een feest en werd er gebakken en gebraden. Vele gasten kwamen er toen over de vloer. Er werd voorgedragen en gezongen en ik geloof ook nog rondgesprongen. Toen tante Anne (Mulder) 2 dagen later zelf jarig was, lagen de muizen dood voor de kast. Alhoewel zo erg was 't natuurlijk ook weer niet, want er werd dunnetjes overgefeest, Hiep!! Hiep!! Ook herinner ik me nog goed dat een koppel Belgische paarden aan de boerderij werden toegevoegd. Die werden door menigeen bewonderd en bekeken. Wat is er met hen gebeurde....Ik ben 't vergeten. En dan hebben jullie nog geprobeerd ons op een paard te krijgen, maar dat was geen succes; we konden niet zitten blijven. Zo kon ik wel doorgaan met al die herinneringen, maar anderen willen wellicht ook nog een liedje zingen.

Volkomen onverwachts reden de Canadezen het dorp binnen. En waren we bevrijd!!! En weer kwam er van alles op de boerderij aan; 'Bertus' met de grote voeten en anderen die allemaal wat eten moesten. En bij dat alles was 't een stralend voorjaar. Hadden we niet zo'n heimwee naar huis gehad, dan was 't voor ons geweest de mooiste tijd. Nu probeerden dat heimwee maar te vergeten en werd overal gefeest en gedanst bij-het-leven. In de deel en op de zolder. We hadden pret en dat was geen wonder.

Tot opeens, nog onverwacht, 'n auto ons naar huis toe bracht. Daar was 't niet zo mooi gesteld. Er was geplunderd zonder end. Vele dierbare dingen waren verdwenen.

Maar wat niet verdwijnt uit ons geheugen:

Is 't gastvrije onthaal bij onze FRIESE VRIENDEN.

En daarom: EEN DRIEWERF HOERA van jullie LIMBURGSE VRINDEN!!!

Jan Veldhuizen
janveldhuizen.jv@gmail.com

Dorpsarchief Boijl
april 2023